

Na osnovu člana 53. alineja 8. Poslovnika Narodne Skupštine Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 79/07) Zakonodavni odbor Narodne Skupštine Republike Srpske, na sjednici održanoj 09. juna 2009. godine, utvrdio je novi prečišćeni tekst Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju invalida („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 98/04, 91/06, 12/09, 39/09) u kojem je označen dan stupanja na snagu navedenog zakona.

Broj: 02/4.3-1075 /09
Banja Luka, 12. 06. 2009. godine

Predsjednik
Zakonodavnog odbora
Željko Mirjanić s.r.

ZAKON
O PROFESIONALNOJ REHABILITACIJI,
OSPOSOBLJAVANJU I ZAPOSŁJAVANJU INVALIDA
(Prečišćeni tekst)

I - OSNOVNE ODREDBE

Član 1.

Ovim zakonom uređuju se prava, uslovi i postupak profesionalne rehabilitacije, osposobljavanja i zapošljavanja lica s invaliditetom i smanjenom radnom sposobnošću (u daljem tekstu: invalidi), osnivanje organizacija i djelatnost ustanova, preduzeća i drugih organizacija koje se bave profesionalnom rehabilitacijom i zapošljavanjem invalida, pod opštim i posebnim uslovima.

II - INVALIDITET I SMANJENA RADNA SPOSOBNOST

Član 2.

Invalid, prema ovom zakonu, jeste svako lice kod kojeg postoji tjelesno, čulno ili mentalno oštećenje i mentalna retardacija, koje za posljedicu ima trajnu ili privremeno (na najmanje 12 mjeseci) smanjenu mogućnost rada i zadovoljavanja ličnih potreba u svakodnevnom životu.

Invalid smanjenih radnih sposobnosti je lice čiji invaliditet, u odnosu na sposobnosti lica bez invaliditeta jednake ili slične životne dobi, jednakog ili sličnog obrazovanja, u jednakim ili sličnim uslovima rada, na jednakim ili sličnim poslovima, ima za posljedicu trajnu ili privremeno (na najmanje 12 mjeseci) smanjenu mogućnost radnog osposobljavanja i zaposlenja na tržištu rada, pod opštim uslovima.

Izuzetno, invalidom se može smatrati i lice s invaliditetom čiji je radni učinak u granicama očekivanog, ako se na osnovu smanjenih stvarnih i procijenjenih opštih

spособnosti takvog lica ocijeni da je to u interesu očuvanja njegovih tjelesnih, čulnih i mentalnih sposobnosti.

Član 3.

U smislu odredaba člana 2. ovog zakona, invalid smanjenih radnih sposobnosti je:

1. lice s invaliditetom, korisnik novčane naknade, koje je to pravo ostvarilo na osnovu propisa o socijalnoj zaštiti,
2. lice s profesionalnom nesposobnošću za rad, prema propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju,
3. lice sa invaliditetom koje je to pravo ostvarilo prema propisima o zaštiti vojnih i civilnih invalida rata,
4. lice s teškoćama u razvoju i lice s većim teškoćama u razvoju, prema propisima o socijalnoj zaštiti,
5. lice s invaliditetom starije od 21 godine koje pravo na profesionalnu rehabilitaciju ili rad ne može ostvariti prema propisima iz t. 1. do 4. ovog člana.

Član 4.

U pogledu ostvarivanja prava iz ovog zakona diskriminacija na osnovu pola i polne orijentacije je zabranjena.

Član 5.

Diskriminacija po osnovu pola predstavlja svako pravno ili faktičko, direktno ili indirektno razlikovanje, privilegovanje, isključivanje ili ograničavanje zasnovano na polu, zbog kojeg se pojedincima ili pojedinkama otežava ili negira priznanje, uživanje ili ostvarivanje ljudskih prava i sloboda u političkom, obrazovnom, ekonomskom, socijalnom, kulturnom, sportskom, građanskom i svakom drugom području javnog života.

Direktna diskriminacija po osnovu pola postoji kad je lice bilo tretirano, tretira se ili može biti tretirano nepovoljnije u odnosu na drugo lice, u istoj ili sličnoj situaciji, a na osnovu pola.

Indirektna diskriminacija po osnovu pola postoji kada prividno neutralna pravna norma, kriterijum ili praksa jednaka za sve dovede u nepovoljan položaj lica jednog pola u poređenju sa licima drugog pola.

Dozvoljeno je uspostavljanje specijalnih mjera, u cilju promovisanja jednakosti i ravnopravnosti polova i eliminacije postojeće neravnopravnosti, odnosno zaštite polova po osnovu biološkog određenja.

Član 6.

Invaliditet i smanjenu radnu sposobnost lica iz člana 3. t. 2. i 3. ovog zakona utvrđuje organ vještačenja Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje.

Invaliditet i smanjenu radnu sposobnost lica iz člana 3. t. 1., 4. i 5. ovog zakona u prvom stepenu utvrđuje nadležni Centar za socijalni rad, na osnovu nalaza i mišljenja organa vještačenja.

Postupak utvrđivanja invaliditeta i smanjene radne sposobnosti pokreće se na zahtjev invalida, odnosno njegovog zakonskog zastupnika ili staraoca. Inicijativu za podnošenje zahtjeva za pokretanje tog postupka mogu dati nadležni doktor medicine primarne zdravstvene zaštite, roditelj, socijalni radnik, defektolog, psiholog i poslodavac.

O žalbi protiv prvostepenog rješenja organa iz stava 2. ovog člana odlučuje ministarstvo nadležno za socijalnu zaštitu.

Član 7.

U postupku rješavanja o zahtjevu za utvrđivanje invaliditeta i smanjene radne sposobnosti, kao i u postupku priznavanja prava po ovom zakonu primjenjuje se Zakon o opštem upravnom postupku.

III - PROFESIONALNA REHABILITACIJA I OSPOSOBLJAVANJE

Član 8.

Invalid ima pravo na profesionalno osposobljavanje i rehabilitaciju (u daljem tekstu: profesionalna rehabilitacija) pod opštim uslovima, a ako je to potrebno zbog vrste i težine invaliditeta ili uspješnosti rehabilitacionog procesa, u posebnim školama i ustanovama za profesionalnu rehabilitaciju, po prilagođenim ili posebnim programima.

Profesionalnom rehabilitacijom pod opštim uslovima smatra se rehabilitacija koja se organizuje i izvodi u redovnom sistemu obrazovanja.

Profesionalna rehabilitacija obuhvata sljedeće mjere i aktivnosti:

- utvrđivanje preostalih radnih i opštih sposobnosti,
- profesionalno informisanje, savjetovanje i procjenu profesionalnih mogućnosti,
- analizu tržišta rada, mogućnost zapošljavanja i uključivanja u rad,
- procjenu mogućnosti izvođenja, razvoja i usavršavanja programa profesionalnog osposobljavanja,
- radno osposobljavanje, dokvalifikaciju, prekvalifikaciju i programe za održavanje i usavršavanje radnih i radno-socijalnih vještina i sposobnosti u razdoblju do zapošljavanja,
- informisanje i savjetovanje o pomoćnoj tehnologiji u učenju i radu,
- pojedinačne i zajedničke programe za unapređenje radno-socijalne uključenosti u zajednicu,
- savjetodavne prijedloge o primjeni različitih tehnologija i tehnika u učenju i radu, uz procjenu mogućnosti primjene,
- pretprofesionalno učenje, planiranje i primjenu odabrane tehnologije,
- razvoj motivacije i osposobljavanje lica s invaliditetom u korišćenju odabrane tehnologije,
- tehničku pomoć, podršku, praćenje i procjenu rezultata,
- informisanje i podršku u izvorima finansiranja.

Trajanje profesionalne rehabilitacije zavisi od preostalih radnih sposobnosti i složenosti njenog organizovanja i izvođenja.

Profesionalnu rehabilitaciju invalida organizuje i izvodi ustanova za profesionalnu rehabilitaciju, srednja škola ili drugo pravno lice koje ispunjava uslove za osposobljavanje, propisane članom 35. ovog zakona.

Praktični dio osposobljavanja za rad u toku profesionalne rehabilitacije izvodi se kod poslodavca, a izuzetno u ustanovi za profesionalnu rehabilitaciju ili u specijalizovanoj obrazovnoj ustanovi.

Član 9.

O pravu invalida na profesionalnu rehabilitaciju odlučuju nadležni organi iz člana 6. st. 1. i 2. ovog zakona.

Postupak za priznavanje prava iz stava 1. ovog člana pokreće se na prijedlog subjekata iz člana 13. stav 1. tačka 1. ovog zakona i Zavoda za zapošljavanje za nezaposlene invalide i zahtjevom invalida, odnosno njegovog zakonskog zastupnika ili staraoca. Uz zahtjev se prilaže dokaz o utvrđenom invaliditetu i smanjenoj radnoj sposobnosti.

O žalbi protiv prvostepenog rješenja iz stava 1. ovog člana odlučuje ministarstvo nadležno za socijalnu zaštitu.

Član 10.

Invalid doprinosi svojoj profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju:

- brigom o svom školovanju i stručnom osposobljavanju, zavisno od svojih mogućnosti, sklonosti i sposobnosti,
- prijavom na oglas o zapošljavanju za poslove za koje ispunjava predviđene uslove i koje je u stanju obavljati, te prihvatanjem ponuđenog zaposlenja na takvim poslovima,
- poštivanjem radne i tehnološke discipline tokom stručnog osposobljavanja i rada,
- saradnjom u pitanjima stručnog osposobljavanja i rada s ljekarom, defektologom, psihologom, socijalnim radnikom, pravnikom, tehnologom i neposredno nadređenim radnikom,
- prihvatanjem opravdane ponude promjene posla, odnosno rasporeda na druge odgovarajuće poslove zbog prestanka potrebe ili nemogućnosti obavljanja dotadašnjih poslova,
- stručnim osposobljavanjem tokom rada, po potrebi i dokvalifikacijom i prekvalifikacijom, radi zadržavanja zaposlenja.

IV - ZAPOŠLJAVANJE I RAD INVALIDA

Uslovi zapošljavanja

1) Pravo na zapošljavanje

Član 11.

Invalidi imaju pravo na zapošljavanje na tržištu rada pod opštim ili posebnim uslovima.

Pravo na zapošljavanje na tržištu rada pod opštim uslovima invalidi ostvaruju posredstvom službi za zapošljavanje, agencija i samostalno pod uslovima propisanim Zakonom o zapošljavanju („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 54/05 i 64/06).

Pravo na zapošljavanje pod posebnim uslovima imaju invalidi iz člana 2. ovog zakona sa najmanje 40% invalidnosti, lica sa najmanje 70% tjelesnog oštećenja i lica sa lakom i umjerenom mentalnom retardacijom.

Invalidnost u smislu prethodnog stava utvrđuje se prema propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju, propisima o socijalnoj zaštiti, a za vojne i civilne invalide rata po propisima koji se odnose na njih.

Pod posebnim uslovima iz stava 1. ovog člana smatraju se uslovi koji su prilagođeni psihofizičkim i drugim sposobnostima invalida.

Član 12.

Pravo na zapošljavanje u smislu ovog zakona ima invalid kod koga je utvrđena preostala radna sposobnost, a koji nije stekao uslove za ostvarivanje prava na bilo koju vrstu penzije, pod uslovom da je radno osposobljen.

Ako se radno osposobljavanje vrši dokvalifikacijom ili prekvalifikacijom invalida radi zapošljavanja, taj vid radnog osposobljavanja može ostvariti invalid koji nije navršio 55 godina života i koji se, s obzirom na prirodu i vrstu preostale radne sposobnosti, može osposobiti za rad na odgovarajućem poslu s punim radnim vremenom, što utvrđuje stručni organ u skladu sa propisima o penzijsko-invalidskom osiguranju.

2) Sredstva za zapošljavanje invalida

Član 13.

Sredstva za zapošljavanje invalida obezbjeđuju:

1. Preduzeće, odnosno organ ili organizacija i drugo fizičko i pravno lice, kod kojeg je invalid bio u radnom odnosu na dan utvrđivanja invalidnosti, odnosno preostale radne sposobnosti - za invalide u radnom odnosu.
2. Republika Srpska (u daljem tekstu: Republika), Zavod za zapošljavanje, Republička udruženja poslodavaca i Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje – za invalide koji se na dan utvrđivanja invalidnosti, odnosno preostale radne sposobnosti, nisu nalazili u radnom odnosu.

Visinu i način obezbjeđenja ovih sredstava i druge međusobne odnose ovi subjekti uređuju ugovorom sa subjektima koji zapošljavaju invalide. U finansiranju zapošljavanja invalida mogu učestvovati i drugi pravni subjekti (komore, fondovi i sl.), kao i građani, a dio sredstava dužna je obezbijediti i opština, odnosno grad na čijem se području nalazi prebivalište invalida.

Član 14.

Upućivanje invalida na zapošljavanje vrši nadležni organ subjekta iz stava 1. tačke 1. prethodnog člana kod kojeg je invalid u radnom odnosu, a Zavod za zapošljavanje invalide koji nisu u radnom odnosu.

3) Zapošljavanje invalida pod posebnim uslovima

Član 15.

Zapošljavanjem invalida pod posebnim uslovima smatra se obavezno zapošljavanje invalida u državnim organima, javnim ustanovama i preduzećima u vlasništvu Republike, koja nisu osnovana za zapošljavanje lica sa invaliditetom u skladu sa ovim zakonom.

Zapošljavanje pod posebnim uslovima je zapošljavanje u ustanovi, preduzeću ili zaštitnoj radionici osnovanim radi zapošljavanja invalida (u daljem tekstu: zaštitna radionica) koji se na osnovu radnih i opštih sposobnosti ne mogu zaposliti na otvorenom tržištu rada ili održati svoje zaposlenje uz primjenu olakšica iz člana 44. ovog zakona.

Zapošljavanjem pod posebnim uslovima smatra se i samozapošljavanje (osnivanje vlastitog preduzeća i obavljanje samostalne djelatnosti), te zapošljavanje u porodičnom preduzeću.

4) Obavezno zapošljavanje invalida

Član 16.

Obaveznim zapošljavanjem invalida podrazumijeva se zapošljavanje invalida u organima državne uprave, organima pravosuđa i drugim državnim organima, organima lokalne uprave, javnim službama, ustanovama i fondovima, te preduzećima u vlasništvu ili u većinskom vlasništvu Republike Srpske.

Organi i druga lica iz stava 1. ovog člana dužni su na odgovarajućem radnom mjestu, prema vlastitom izboru, u odgovarajućim radnim uslovima imati zaposleno:

- do 31. decembra 2005. najmanje jedno lice s invaliditetom, na svakih 49 zaposlenih,
- do 31. decembra 2006. najmanje jedno lice s invaliditetom, na svaka 32 zaposlena,
- do 31. decembra 2007. najmanje jedno lice s invaliditetom, na svaka 24 zaposlena,
- do 31. decembra 2008. najmanje jedno lice s invaliditetom, na svakih 19 zaposlenih,
- do 31. decembra 2009. najmanje jedno lice s invaliditetom, na svakih 16 zaposlenih.

Poslodavac koji podliježe obavezi iz stava 2. ovoga člana, a nije ispunio tu obavezu, dužan je svakog mjeseca prilikom isplate plata uplaćivati u Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica s invaliditetom poseban doprinos u visini 0,2 % od isplaćene mjesečne bruto plate svih zaposlenih.

Član 17.

Poslodavci koji ne podliježu obavezi zapošljavanja invalida mogu zapošljavati ta lica na odgovarajuće poslove u skladu sa ovim zakonom i po tom osnovu ostvariti određene stimulanse i povlastice.

Poslodavac iz stava 1. ovog člana dužan je, osim ako ima zaposlen broj invalida iz člana 16. stava 2. ovog zakona, svakog mjeseca prilikom isplate plata uplaćivati na račun javnih prihoda Republike Srpske poseban doprinos u visini 0,1% iznosa isplaćene mjesečne bruto plate svih zaposlenih.

Kontrolu uplate doprinosa iz stava 2. ovog člana vrši Poreska uprava Republike Srpske.

Ukoliko poslodavci iz stava 1. ovog člana zaposle invalide, dužni su obezbijediti odgovarajuće uslove za njihov rad.

Ministri nadležni za rad i socijalnu zaštitu donijeće pravilnik kojim će se utvrditi radna mjesta i poslovi na kojima, pri zapošljavanju lica s invaliditetom, uz zadovoljavanje ostalih potrebnih uslova, prednost imaju lica sa većim procentom invalidnosti, odnosno tjelesnog oštećenja.

5) Preduzeća i ustanove za zapošljavanje pod posebnim uslovima

Član 18.

Zapošljavanjem invalida pod posebnim uslovim podrazumijeva se zapošljavanje u ustanovama i preduzećima koja su za te svrhe osnovana u skladu sa ovim zakonom.

Kao preduzeće za zapošljavanje invalida, u smislu ovog zakona, smatra se preduzeće u kome je zaposleno najmanje 51% invalida, iz čl. 11. i 12. ovog zakona i koje ispunjava uslove određene ovim zakonom.

Preduzeća za zapošljavanje invalida u svom sastavu mogu imati kapacitete za smještaj zaposlenih invalida.

Preduzeće za zapošljavanje invalida mogu osnovati: Republika, opština, odnosno jedinice lokalne samouprave, preduzeće, ustanova, kao i drugo pravno lice i građani Republike.

Strana pravna i fizička lica mogu osnovati preduzeća u skladu sa ovim zakonom, Zakonom o preduzećima i Zakonom o stranim ulaganjima.

Ako ovim zakonom nije drugačije određeno, na osnivanje i rad ustanova i preduzeća iz stava 1. ovog člana primjenjuju se propisi koji važe za druge vrste ustanova i preduzeća.

Član 19.

Kod osnivanja preduzeće iz prethodnog člana dužno je da pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta obezbijedi zastupljenost invalida u ukupnom broju radnika u srazmjeri iz člana 18. stav 2. ovog zakona.

Na radna mjesta određena za invalide, u smislu prethodnog stava, ne mogu biti primana lica koja ne ispunjavaju uslove iz čl. 11. i 12. ovog zakona, kao ni invalidi koji nisu upućeni na zaposlenje nakon profesionalne rehabilitacije.

Član 20.

Preduzeće iz člana 18. ovog zakona gubi status preduzeća za zapošljavanje invalida ako u toku rada ne održava odnos zaposlenih utvrđen tom odredbom.

Član 21.

Preduzeće zapošljava invalide bez javnog oglašavanja potrebe za radnicima.

Ukoliko za određeno radno mjesto, odnosno posao ima više invalida koji ispunjavaju uslove radnog mjesta od broja izvršilaca koji se primaju, prednost utvrđuje organ koji je uputio invalide, odnosno Zavod za zapošljavanje - za invalide koji su nezaposleni.

Član 22.

Invalidu kome je, s obzirom na vrstu i stepen invalidnosti, bitno otežano dolaženje na posao u preduzeće može se obezbijediti da posao obavlja kod kuće, ukoliko su obezbijedeni uslovi za takav rad.

Opštim aktom preduzeća bliže se utvrđuju uslovi za rad, u smislu prethodnog stava.

Član 23.

Pored uslova iz člana 18. ovog zakona, preduzeće mora imati odgovarajuće prostorije, opremu i stručne radnike potrebne za obavljanje djelatnosti na radnom osposobljavanju invalida.

Bliže uslove iz prethodnog stava, kao i oblik i sadržaj uvjerenja i evidencije iz člana 34. ovog zakona, propisuju ministarstvo nadležno za poslove rada, ministarstvo nadležno za socijalnu zaštitu i ministarstvo nadležno za poslove obrazovanja.

Pored poslova iz prethodnog stava, nadležna ministarstva:

1. Putem zajedničke komisije utvrđuju uslove za početak rada preduzeća. U komisiji mora biti najmanje jedan član, kao predstavnik organizacije invalida na nivou Republike.
2. Vrše nadzor nad zakonitošću rada preduzeća, svaki u svom djelokrugu.

Član 24.

U cilju obezbjeđenja društvenog uticaja na djelatnost preduzeća u izvršavanju obaveza prema invalidima i organima i organizacijama koje upućuju invalide na radno osposobljavanje i njihovo zapošljavanje, preduzeće je dužno da statutom predvidi učešće organa i organizacija iz člana 13. stav 1. t. 1. i 2. ovog zakona u radu upravnog odbora, odnosno drugog odgovarajućeg organa tog preduzeća.

U cilju veće zaštite invalida koji su zaposleni preduzeće je dužno da statutom predvidi učešće najmanje jednog predstavnika organizacija invalida na nivou Republike Srpske u radu upravnog odbora, odnosno drugog odgovarajućeg organa tog preduzeća.

6) Zaštitna radionica

Član 25.

Zaštitna radionica osniva se u svrhu zapošljavanja i rada invalida, kao ustanova ili preduzeće.

Član 26.

Zaštitnu radionicu mogu pojedinačno ili zajednički osnovati jedinica lokalne samouprave, preduzeće, udruženje invalida, udruženje poslodavaca, sindikat, humanitarna organizacija, vjerska zajednica ili drugo fizičko i pravno lice.

Ako su zaštitnu radionicu osnovala dva ili više osnivača, njihova međusobna prava i obaveze uređuju se aktom o osnivanju ili ugovorom.

Član 27.

Domaći i strani poslodavac može osnovati posebnu radnu jedinicu za zapošljavanje invalida.

Radna jedinica za zapošljavanje invalida, ostvariće status zaštitne radionice ako zapošljava najmanje 51% invalida u odnosu na ukupan broj radnika u radnoj jedinici, a najmanje šest lica s invaliditetom, te ako je aktom poslodavca osnovana kao posebna obračunska jedinica.

U slučaju da radna jedinica ostvari status zaštitne radionice, na nju se primjenjuju odgovarajuće odredbe ovog zakona ili drugog propisa o zaštitnim radionicama.

7) Radni centar

Član 28.

Radni centar je, prema ovom zakonu, javna ustanova koja obezbjeđuje rad invalidima koji se ne mogu zaposliti ili održati zaposlenost pod opštim ili posebnim uslovima ili u zaštitnim radionicama.

Invalidom iz stava 1. ovog člana smatra se lice koje ne postiže radni učinak veći od 50% primjeren njegovoj dobi, stručnoj spremi i uslovima rada.

Radni centar osniva se i radi radno-terapijskih aktivnosti u okviru habilitacije i rehabilitacije invalida.

Radni centar mora imati na radu najmanje 80% invalida u odnosu na broj lica u radnom odnosu.

Radni centar mora za svoj rad ispunjavati uslove u pogledu prostora, opreme i stručnih radnika.

Uslove za rad iz prethodnog stava pravilnikom propisuje ministar nadležan za socijalnu zaštitu.

Član 29.

Radni centar mogu osnovati Republika Srpska i jedinica lokalne samouprave.

Sredstva za rad radnog centra obezbjeđuju osnivač i Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje invalida.

Radni centar može primati poklone domaćih i stranih fizičkih i pravnih lica.

Član 30.

Invalidu koji se na osnovu radnih i opštih sposobnosti ne može zaposliti i održati zaposlenje u posebnim uslovima kod poslodavca ili u zaštitnoj radionici može se obezbijediti rad u radnom centru.

Invalid na radu u radnom centru ima položaj korisnika usluga.

Upućivanje invalida na rad u radni centar može zahtijevati to lice, njegov zakonski zastupnik, staralac ili drugo fizičko i pravno lice.

O radu invalida u radnom centru odlučuje u prvom stepenu centar za socijalni rad, a u drugom stepenu ministarstvo nadležno za socijalnu zaštitu.

8) Samozapošljavanje, zapošljavanje u porodičnoj ili samostalnoj djelatnosti

Član 31.

Zapošljavanjem pod posebnim uslovima invalida smatra se i samozapošljavanje, te zapošljavanje i rad u porodičnom preduzeću ili samostalnoj djelatnosti.

Invalid iz stava 1. ovog člana i njegov poslodavac ostvaruju prava iz ovog zakona, te prava na olakšice i oslobađanja predviđena drugim propisima, uz ispunjavanje uslova propisanih članom 54. ovog zakona.

9) Radni odnos invalida

Član 32.

Invalid zasniva radni odnos zaključivanjem ugovora o radu ili na drugi način utvrđen posebnim propisima, čime stiže sva prava i obaveze po osnovu radnog odnosa u skladu sa Zakonom o radu, drugim propisima, kolektivnim ugovorom i pravilnikom o radu.

Član 33.

Odredbе Zakona o radu koje se odnose na radnike s profesionalnom nesposobnošću za rad i s neposrednom opasnošću od nastanka invalidnosti primjenjuju se i na invalide iz čl. 2. i 3. ovog zakona.

Otkazni rok zbog prestanka radnog odnosa, utvrđen Zakonom o radu, invalidu se dodatno uvećava za mjesec dana, osim ako je otkaz skrivilo to lice.

Invalid ima pravo na plaćeni godišnji odmor za svaku kalendarsku godinu u skladu sa Zakonom o radu i kolektivnim ugovorima.

Invalid može raditi noću, prekovremeno i u preraspodijeljenom radnom vremenu u skladu s ocjenom nadležnog organa koji je utvrdio invaliditet i smanjenu radnu sposobnost.

Nosilac obezbjeđenja zapošljavanja iz člana 13. stav 1. t. 1. i 2. ovog zakona ili drugo fizičko ili pravno lice može s poslodavcem ugovoriti uslove prilagođavanja invalida za rad u vezi s radnim mjestom, radnim vremenom, dužinom trajanja i načinom praćenja prilagođavanja, stručnim nadzorom, ocjenjivanjem radnih sposobnosti, snošenjem troškova prilagođavanja i iznosom tih troškova, te o drugim međusobnim odnosima.

Član 34.

O invalidima zaposlenim u skladu sa odredbama ovog zakona vodi se evidencija. Evidenciju vodi Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje invalida.

Sadržaj evidencije i način njenog vođenja pravilnikom propisuje ministar nadležan za poslove rada.

Poslodavac je dužan Fondu dostavljati sljedeće podatke o invalidima koji su kod njega u radnom odnosu:

- ime, prezime i adresa prebivališta,
- dan zasnivanja radnog odnosa,
- dokaz o ispunjavanju uslova iz čl. 11. i 12. ovog zakona, i
- dan prestanka radnog odnosa.

Svi statistički podaci, informacije o broju lica koja ostvaruju prava po ovom zakonu, koji se prikupljaju, evidentiraju i obrađuju u nadležnom državnom organu i pravnom licu moraju biti prikazani po polu.

Rok dostavljanja podataka iz stava 4. ovog člana je za invalida u radnom odnosu 60 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona, a za novozaposlenog invalida rok je 30 dana od dana početka rada, odnosno od dana prestanka radnog odnosa.

VI - USTANOVA ZA PROFESIONALNU REHABILITACIJU

Član 35.

Ustanova za profesionalnu rehabilitaciju (u daljem tekstu: ustanova) prema ovom zakonu javna je ustanova osnovana u svrhu organizovanja i izvođenja profesionalne rehabilitacije invalida, prema odredbama člana 8. stava 2. ovog zakona.

Ustanovu mogu osnovati Republika Srpska i jedinica lokalne samouprave.

Saglasnost na akt o osnivanju ustanove daju ministarstva nadležna za socijalnu zaštitu i poslove obrazovanja.

Ustanova mora ispunjavati uslove u pogledu prostora, opreme i stručnih radnika.

Uslove za osnivanje i rad iz stava 4. ovog člana pravilnikom propisuju ministri nadležni za socijalnu zaštitu i poslove obrazovanja.

Član 36.

Statutom ustanove uređuju se sva značajna pitanja vezana uz organizaciju i rad ustanove, a naročito: sastav organizacije, sastav i djelokrug upravnog odbora, sastav i djelokrug stručnog odbora, ovlašćenja direktora, te položaj i prava invalida za vrijeme profesionalne rehabilitacije u ustanovi.

Član 37.

Sredstva za rad ustanove obezbjeđuju osnivač i Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje invalida.

Ustanova može ostvariti prihode i pružanjem ugovorenih usluga korisnicima, prodajom proizvoda nastalih u toku profesionalne rehabilitacije i od poklona i legata.

VII - ZAJEDNIČKE ODREDBE

Član 38.

Odlukom o osnivanju i statutom ustanova i preduzeća za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje invalida uređuje se pitanje osnivanja, nadležnosti i ovlašćenja organa i drugih tijela koja upravljaju i obezbjeđuju društveni interes u tim ustanovama i preduzećima.

Organi i tijela iz stava 1. ovog člana su:

1. upravni odbor,
2. direktor,
3. stručni odbor.

Organi i tijela iz stava 1. ovog člana obezbijediće i promovisati ravnopravnu zastupljenost po osnovu pola u upravljanju i odlučivanju.

1) Upravni odbor

Član 39.

Radom ustanove, preduzeća, zaštitne radionice i radnog centra upravlja upravni odbor.

Broj i sastav članova upravnog odbora utvrđuje se aktom o osnivanju ili statutom.

Predsjednika i članove upravnog odbora imenuje osnivač.

Upravni odbor imenuje se na vrijeme od četiri godine.

Radom preduzeća i zaštitne radionice osnovane kao preduzeće upravlja se na način propisan ovim zakonom i Zakonom o preduzećima.

Član 40.

Upravni odbor raspravlja i odlučuje o svim pitanjima predviđenim zakonom, aktom o osnivanju i statutom.

Rad upravnog odbora je javan, osim kada se raspravlja i odlučuje o pitanjima vezanim uz lične podatke, kao i o pitanjima i činjenicama čijim bi iznošenjem u javnost moglo doći do nanošenja moralne, poslovne i materijalne štete ustanovi, preduzeću, zaštitnoj radionici ili drugom fizičkom i pravnom licu.

Statutom se bliže utvrđuje u kojim slučajevima je isključena javnost.

2) Direktor

Član 41.

Direktor organizuje i vodi rad i poslovanje, te predstavlja i zastupa ustanovu, preduzeće, zaštitnu radionicu i radni centar.

Direktora imenuje upravni odbor na vrijeme od četiri godine, uz prethodnu saglasnost osnivača. Isto lice može se ponovo imenovati za direktora.

Za direktora može biti imenovan državljanin Republike Srpske i Bosne i Hercegovine, koji ima visoku stručnu spremu i najmanje pet godina radnog iskustva u struci.

3) Stručni odbor

Član 42.

Stručni odbor obavezno se osniva u ustanovi i radnom centru ako je broj invalida koji se osposobljavaju ili rade veći od 15.

Djelokrug, imenovanje i sastav stručnog odbora određuju se aktom o osnivanju ili statutom.

Rad stručnog odbora je zatvoren za javnost kad se raspravlja o ličnim stvarima invalida, kao i u slučajevima utvrđenim statutom.

4) Odgovornost za obaveze

Član 43.

Ustanova, preduzeće, zaštitna radionica i radni centar odgovaraju za obaveze cijelom svojom imovinom.

Osnivači subjekata iz stava 1. ovog člana solidarno i neograničeno odgovaraju za njihove obaveze.

VIII - OLAKŠICE PRI ZAPOŠLJAVANJU INVALIDA

Član 44.

Poslodavac koji zapošljava invalida ima pravo na poreske olakšice utvrđene poreskim propisima, pravo na novčani stimulans i na stimulans predviđen posebnim ugovorom o zapošljavanju invalida, sklopljenim s Fondom za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje invalida, Zavodom za zapošljavanje, Fondom za penzijsko i invalidsko osiguranje, nadležnom službom socijalne zaštite, jedinicom lokalne samouprave ili s drugim poslodavcem (u daljem tekstu: nosilac obezbjeđenja zapošljavanja). Ova prava poslodavcu pripadaju bez obzira na to da li je invalid bio prethodno prijavljen na evidenciji nezaposlenih Zavoda za zapošljavanje.

Stimulansi iz stava 1. ovog člana ugovoreni s nosiocem obezbjeđenja zapošljavanja su: jednokratna materijalna davanja, sredstva za prilagođavanje radnog mjesta i uslova rada, kreditna sredstva po povoljnijim uslovima namijenjena kupovini mašina, opreme, alata ili pribora potrebnog za zapošljavanje invalida, te sredstva naknade razlike zbog smanjenog radnog učinka ili za sufinansiranje dijela plate asistenta (pomagača u radu) invalida u toku rada.

1) Poreske, carinske i druge olakšice

Član 45.

Preduzeće za zapošljavanje invalida, ustanova za profesionalnu rehabilitaciju, zaštitna radionica i radni centar oslobađaju se plaćanja poreza i carina u skladu sa poreskim i carinskim propisima.

Oslobađanje od plaćanja naknada za infrastrukturu subjekti iz stava 1. ovog člana ostvaruju u skladu sa propisima kojima se utvrđuju te naknade.

Član 46.

Sredstva po osnovu oslobađanja carina, poreza, i sl. u smislu prethodnog člana preduzeće, zaštitna radionica i radni centar vode posebno u knjigovodstvu i ta sredstva se mogu koristiti samo u sljedeće svrhe:

1. za proširenje kapaciteta preduzeća, kao i osnivanje novih preduzeća za radno osposobljavanje i zapošljavanje invalida,
2. otvaranje novih radnih mjesta,
3. uvođenje nove tehnologije,
4. poboljšanje standarda invalida,
5. po osnovu solidarnosti invalida,
6. za rad organizacija invalida na nivou Republike i njihove zajedničke organizacije.

Član 47.

Preduzeće, ustanova, zaštitna radionica i radni centar plaćaju komunalne usluge, telefonske usluge i troškove električne energije pod uslovima koji važe za domaćinstva.

Član 48.

Preduzeće, ustanova, zaštitna radionica i radni centar, obračunavaju i plaćaju doprinose na plate zaposlenih invalida i ostalih zaposlenih radnika u skladu sa propisima koji važe za zaposlene u drugim preduzećima.

Subjekti iz stava 1. ovog člana imaju pravo na povrat sredstava uplaćenih na ime doprinosa na plate zaposlenih invalida od strane Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje invalida, na način i u postupku utvrđenim članom 51. ovog zakona.

Član 49.

Organi i druga pravna lica iz člana 16. stav 1. ovog zakona dužni su 20% svojih potreba za proizvodima i proizvodnim uslugama koje proizvode i pružaju preduzeća za zapošljavanje invalida zadovoljavati od ovih preduzeća, pod uslovima koji vladaju na tržištu.

Obim poslova iz prethodnog stava reguliše se ugovorom na početku svake kalendarske godine.

2) Pravo na novčani stimulans i vraćanje doprinosa

Član 50.

Poslodavac koji zaposli nezaposlenog invalida prema odredbama ovog zakona, osim poslodavca iz člana 16. stava 1. ovog zakona, ima pravo na novčani stimulans i vraćanje doprinosa.

Novčani stimulans iz stava 1. ovog člana određuje se u visini godišnjeg doprinosa uplaćenog na platu zaposlenog radnika koji radi na istim poslovima na koje se zapošljava invalid i odobrava se poslodavcu prilikom zapošljavanja invalida u skladu sa ugovorom zaključenim između poslodavca i Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje.

Pravo na vraćanje doprinosa poslodavac ostvaruje samo za zaposlene invalide sa najmanje 40 % invalidnosti, lica sa najmanje 70 % tjelesnog oštećenja i lica sa lakom i umjerenom retardacijom.

Član 51.

Zahtjev za vraćanje doprinosa, poslodavac podnosi Fondu za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje invalida. Uz zahtjev se obavezno prilaže obračun doprinosa s podacima o invalidima i o uplaćenim doprinosima na platu za ta lica, zatim dokaz da su za sve radnike uplaćeni ti doprinosi, primjerci obračuna plate invalida, a prvi put i dokazi o zapošljavanju i o invaliditetu.

Poslodavac može zahtjev za vraćanje sredstava podnijeti po isteku mjeseca ili tromjesečja. Doprinos se refundira u roku od 30 dana od dana podnošenja zahtjeva.

Član 52.

Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje invalida je ovlašten da javno objavi način ostvarivanja prava na novčani stimulans, te da putem nadležnih upravnih tijela kod poslodavca nadzire pravilnost obračunatog doprinosa i vjerodostojnost priloženih dokaza.

3) Sredstva posebne namjene

Član 53.

Preduzeća, ustanove i zaštitne radionice mogu primati pomoći i poklone u novcu ili materijalnim sredstvima.

Namjenu pomoći, odnosno poklona određuje direktor.

Pomoć i pokloni u novcu ne smiju se koristiti za isplate radnicima koje se prema propisima o porezu smatraju dohotkom.

Pomoć i pokloni u novcu ili drugim materijalnim sredstvima preduzeća, ustanove i zaštitne radionice vode i koriste kao sredstva posebne namjene.

Sredstva posebne namjene vode se na posebnom računu. Korisnici sredstava posebnog računa iz stava 1. ovoga člana dužni su za svaku finansijsku godinu donijeti i Fondu za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje dostaviti finansijski izvještaj o prihodima i rashodima sredstava posebne namjene.

Novčana sredstva posebne namjene iz stava 1. ovog člana, koja nisu utrošena za namjene iz stava 2. ovog člana, moraju se uplatiti u Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje invalida.

4) Samostalna djelatnost

Član 54.

Pravo na poreska i carinska oslobođanja i olakšice predviđene carinskim i poreskim propisima, kao i prava i olakšice predviđene ovim zakonom i drugim propisima, pripadaju invalidima koji obavljaju samostalnu djelatnost, u smislu poreskih propisa, te licima koja obavljaju poljoprivrednu djelatnost kao jedino, glavno ili dopunsko zanimanje.

Prava iz stava 1. ovog člana pripadaju i roditelju, bračnom drugu ili djetetu koji sa tim licem zasnuje radni odnos u svojstvu radnika ili jedinog osnivača preduzeća ili

samostalne radnje, te koji prema tom licu ispunjava obaveze poslodavca iz radnog odnosa i u vezi s radnim odnosom.

Prava iz stava 1. ovog člana pripadaju i roditelju, bračnom drugu ili djeci invalida koja su starija od 15 godina i mlađa od 65 godina, koja obavljaju poljoprivrednu djelatnost kao jedino, glavno ili dopunsko zanimanje i koja za invalida, kao člana domaćinstva, plaćaju obavezne doprinose na platu.

Potvrdu o ispunjavanju uslova iz st. 2. i 3. ovog člana, na zahtjev poslodavca i poljoprivrednika, izdaje organ lokalne uprave nadležan za rad.

IX - FOND ZA PROFESIONALNU REHABILITACIJU I ZAPOSŁJAVANJE INVALIDA

Član 55.

Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje invalida (u daljem tekstu: Fond) je javna ustanova koju osniva Vlada Republike Srpske.

Fondom upravlja upravni odbor od najmanje sedam članova, koje imenuje i razrješava Vlada Republike Srpske, tako da budu zastupljeni predstavnici poslodavaca, sindikata i organizacije invalida, organizovanih na nivou Republike.

Upravni odbor Fonda će obezbijediti i promovisati ravnopravnu zastupljenost po osnovu pola u upravljanju i odlučivanju.

Odluke upravnog odbora izvršava direktor Fonda, kojeg imenuje Vlada Republike Srpske.

Prihodi Fonda su sredstva iz budžeta Republike kao osnivačka sredstva, sredstva posebnog doprinosa (član 16. stav 1. i član 17. stav 2.), neutrošena sredstva posebne namjene (član 53.), drugi prihodi ostvareni na osnovu zakona i drugih propisa, te pokloni i pomoći u novcu domaćih i stranih pravnih i fizičkih lica.

Fond obavlja poslove:

- sprovođenja politike razvoja i unapređivanja profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja invalida,
- finansiranja ili sufinansiranja subjekata iz člana 18. ovog zakona i radnih centara,
- isplate novčanog stimulansa,
- povrata sredstava uplaćenih doprinosa,
- sufinansiranja programa za održavanje zaposlenosti invalida,
- nadzora ostvarivanja prava na novčani stimulans i korišćenja drugih sredstava Fonda,
- druge poslove predviđene Odlukom o osnivanju Fonda i Statutom Fonda.

Član 56.

Nadzor nad korišćenjem sredstava Fonda obavlja Upravni odbor Fonda.

Fond je ovlašćen da pozove korisnika sredstava Fonda da u roku koji ne može biti kraći od tri radna dana, ni duži od osam radnih dana otkloni greške u obračunu novčanog

stimulansa, te da uz zahtjev za odobrenje sredstava Fonda po drugom osnovu priloži posebne dokaze.

Korisnik sredstava Fonda dužan je Fondu nadoknaditi štetu:

- ako je sredstva Fonda ostvario na osnovu neistinitih ili netačnih podataka ili na drugi protivpravni način, odnosno u većem obimu nego što mu pripadaju,
- ako je sredstva Fonda koristio protivno namjeni radi koje su mu odobrena.

Korisnik sredstava Fonda dužan je Fondu vratiti sredstva stečena bez pravne osnove.

X - NADZOR

Član 57.

Nadzor nad zakonitošću rada i opštih akata, ustanova, preduzeća, zaštitnih radionica i radnog centra obavljaju ministarstvo nadležno za poslove rada, ministarstvo nadležno za socijalnu zaštitu.

Nadzor nad stručnim radom ustanova, preduzeća i zaštitnih radionica obavlja ministarstvo nadležno za poslove socijalne zaštite.

Sadržaj i način sprovođenja nadzora iz st. 1. i 2. ovog člana propisuju ministri nadležni za rad i socijalnu zaštitu.

XI - KAZNENE ODREDBE

Član 58.

(1) Novčanom kaznom od 1.000,00 do 15.000,00 KM kazniće se za prekršaj poslodavac:

1. koji ne uplati poseban doprinos (član 16. stav 1. i član 17. stav 2.),
2. koji prema invalidu postupi protivno odredbama člana 33. ovog zakona,
3. koji ne dostavi podatke o invalidima (član 34.),
4. koji ne razvrsta po polu statističke podatke i informacije koje se prikupljaju, evidentiraju i vode,
5. koji ne omogući javnosti uvid u statističke podatke koji se vode u skladu sa ovim zakonom,
6. koji ne ugovori 20% svojih potreba za proizvodima i proizvodnim uslugama, u skladu sa odredbama člana 49. stav 1.

(2) Novčanom kaznom od 1.500,00 do 17.000,00 KM kazniće se za prekršaj poslodavac:

1. koji sredstva posebne namjene koristi nenamjenski (član 53. st. 2. i 3.),
2. koji sredstva posebne namjene ne vodi na posebnom računu (član 53. stav 5.),
3. koji ne donese ili ne dostavi godišnji finansijski izvještaj o sredstvima posebne namjene (član 53. stav 5.),
4. koji u Fond ne uplati neutrošena sredstva posebne namjene (član 53. stav 6.).

(3) Novčanom kaznom od 100,00 do 1.700,00 KM za prekršaje iz st. 1. i 2. ovog člana kazniće se i odgovorno lice.

XII - PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 59.

Ustanove, preduzeća i druga pravna lica koja zapošljavaju invalide dužni su da svoje poslovanje i organizaciju usklade sa ovim zakonom u roku od šest mjeseci od dana njegovog stupanja na snagu.

Član 60.

Ustanove i preduzeća dužni su statut i ostala akta uskladiti s odredbama ovog zakona u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 61.

Vlada Republike Srpske je dužna donijeti akt iz člana 55. stav 1. ovog zakona u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 62.

Ministri nadležni za rad i socijalnu zaštitu dužni su donijeti propise iz člana 17. stav 4., člana 23. stav 2., člana 35. stav 5. i člana 57. stava 3. ovog zakona u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 63.

Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje invalida dužan je donijeti i objaviti odluku o načinu ostvarivanja prava na novčani stimulans iz člana 52. ovog zakona u roku od dva mjeseca od dana početka rada Fonda.

Član 64.

Novčani stimulans iz člana 52. ovog zakona počinje se isplaćivati u roku od mjesec dana od dana objavljivanja odluke iz člana 63. ovog zakona.

Član 65.

Ovaj zakon stupio je na snagu 19. novembra 2004. godine, odnosno 28. septembra 2006 i 28. februara 2009. godine.